

## SUUREN VALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2012 vp

### Pankkiunioni ja EMU:n kehittäminen

*Valtioneuvostolle*

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunnan puhemies on 3 päivänä syyskuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivi) (U 51/2012 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Eduskunnan puhemies on 12 päivänä lokakuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi luottolaitosten vakavaraisuusvalvontaan liittyvää politiikkaa koskevien erityistehtävien antamisesta Euroopan keskuspankille (EKP:n valvontatehtäviä koskeva asetus) sekä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan pankkiviranomaisesta annetun asetuksen muuttamisesta (Euroopan pankkiviranomaista koskevan asetuksen muutos) (U 61/2012 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle. Asia on lähetetty suuren valiokunnan kokouksesta 12 päivänä lokakuuta 2012 mahdollisia toimenpiteitä varten perustuslakivaliokuntaan sekä valtiovarainvaliokuntaan.

Suuri valiokunta on 14 päivänä syyskuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen Euroopan yhteisestä pankkivalvontamekanismista (E 99/2012 vp) perustuslakivaliokunnalle ja talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten sekä valtiovarainvaliokunnalle tiedoksi.

Suuri valiokunta on 12 päivänä lokakuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen EMUn kehittämisestä (E 113/2012 vp) perustuslakivaliokunnalle, valtiovarainvaliokunnalle ja talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten. Suuri valiokunta on 5 joulukuuta 2012 merkinnyt saapuneeksi valtioneuvoston kanslian 5.12.2012 päivätyn selvityksen jatkokirjelmäksi (1. VNK 05.12.2012) asiassa E 113/2012 vp.

Suuri valiokunta on 12 päivänä lokakuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen pankkiunionista osana EMUn kehittämistä (E 114/2012 vp) perustuslakivaliokunnalle, valtiovarainvaliokunnalle ja talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

#### Unionin toimielinten ehdotukset

Edellä mainitut U- ja E-asiat liittyvät läheisesti seuraaviin Euroopan unionin toimielinten asiakirjoihin, jotka pitävät sisällään ehdotuksia talous- ja rahaliiton syventämiseksi muutaman vuoden aikavälillä:

Euroopan parlamentti hyväksyi 20 päivänä marraskuuta päätöslauselman suosituksista komissiolle Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan, komission puheenjohtajan, Euroopan keskuspankin pääjohtajan ja euroryhmän puheenjohtajan esittämästä selvityksestä "Kohti todellista talous- ja rahaliittoa" (EP:n asiatus 2012/2151 (INI)).

Euroopan komissio julkaisi 28 päivänä marraskuuta 2012 tiedonannon "Suunnitelma tiiviin

ja aidon talous- ja rahaliiton luomiseksi — Keskustelunavaus" (COM (2012) 777).

Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja, komission puheenjohtaja, Euroopan keskuspankin pääjohtaja ja euroryhmän puheenjohtaja julkaisivat 5 päivänä joulukuuta 2012 asiakirjan "Koh-ti todellista talous- ja rahaliittoa" ([http://www.consilium.europa.eu/ue-docs/cms\\_data/docs/pressda-ta/en/ec/134069.pdf](http://www.consilium.europa.eu/ue-docs/cms_data/docs/pressda-ta/en/ec/134069.pdf) — tätä kirjoitettaessa ei saatavana suomeksi neuvoston palvelimelta).

Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan 3.12.2012 päiväämä luonnos 13 — 14.12.2012 pidettävän Eurooppa-neuvoston kokouksen päätelmiksi oli luettavissa lehdistöön vuodettuna 4.12.2012 (esimerkiksi: <http://blogs.rftdata.co.uk/brusselsblog/files/2012/12/Dec2012-Conclusions.pdf>).

### ***Asiantuntijat***

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina (E 99/2012 vp)

- neuvotteleva virkamies Niina Pautola-Mol, valtioneuvoston kanslia
- finanssineuvos Ilkka Kajaste, lainsäädäntöneuvos Erkki Sarsa ja lainsäädäntöneuvos Tuija Taos, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö Tuomas Saarenheimo, Suomen pankki
- VTT Sixten Korkman
- tutkija Janne Salminen.

Valiokunnan 5.12.2012 järjestämässä julkisessa kuulemisessa tämän lausunnon käsittelemästä kokonaisuudesta ovat olleet kuultavina

- EU-asioiden valtiosihteeri Kare Halonen, valtioneuvoston kanslia
- alivaltiosihteeri Martti Hetemäki, valtiovarainministeriö
- johtokunnan varapuheenjohtaja Pentti Hakkarainen, Suomen Pankki
- professori Sixten Korkman, Aalto yliopisto
- professori Heikki Patomäki, Helsingin yliopisto
- toimitusjohtaja Vesa Vihriälä, ETLA
- päällikkö Pekka Nurminen, Euroopan parlamentin Suomen tiedotustoimisto
- johtaja Teija Tiilikainen, Ulkopoliittinen instituutti
- filosofian dosentti Thomas Wallgren ja professori Tuomas Ojanen, Helsingin yliopisto.

### ***Viitetiedot***

Suuri valiokunta on saanut talousvaliokunnalta lausunnon TaVL 43/2012 vp (U 51/2012 vp, U 61/2012 vp, E 99/2012 vp, E 113/2012 vp ja E 114/2012 vp) ja perustuslakivaliokunnalta ei toimenpiteitä -ilmoituksen 26.9.2012 (E 99/2012 vp) sekä valtiovarainvaliokunnalta ei toimenpiteitä -ilmoitukset 23.11.2012 ja 7.12.2012 (E 113/2012 vp, E 114/2012 vp sekä 1. VNK 05.12.2012, E 113/2012 vp). Lisäksi valtiovarainvaliokunnalta on tullut perusteltu kannanotto 23.11.2012: valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan (U 61/2012 vp).

Perustuslakivaliokunta antoi 12.12.2012 perustellun kannanoton asioista E 113 ja E 114/2012 vo sekä U 61/2012 vp).

## **VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄT JA TOIMIELINTEN EHDOTUKSET**

### ***U-kirjelmät***

Asiassa U 51/2012 vp komissio esittää säädettäväksi direktiivin, jolla luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten epäonnistumiset voidaan hallita tarkoituksenmukaisella tavalla ja estää epäonnistumisten tartunta muihin laitoksiin. Direktiivin kolme keskeistä osa-aluetta ovat valmistele-

vat ja ennalta ehkäisevät toimenpiteet, varhaisen vaiheen toimenpiteet ja kriisinratkaisu.

Asiassa U 61/2012 vp komissio ehdottaa säädettäväksi asetukset Euroopan keskuspankin erityisistä valvontatehtävistä sekä Euroopan pankkiviranomaisesta annetun asetuksen muuttamisesta. Ehdotusten tarkoituksena on perustaa yhtenäinen pankkivalvontakehikko, jonka puitteis-

sa EKP voisi ottaa päävastuun pankkien vakauden valvonnasta ja jolla varmistetaan yhteisen sääntökirjan johdonmukainen soveltaminen EU:n sisämarkkinoilla.

### ***Talousunionia koskevat selvitykset ja EU:n toimielinten aloitteet***

Valtioneuvoston 5.12.2012 päiväämässä jatkokirjeessä selvitykseen E 113/2012 vp selvitetään siihen mennessä julkaistut EU:n toimielinten aloitteet sekä valtioneuvoston kanta niihin.

Joulukuun 13. ja 14. päivänä kokoontuvan Eurooppa-neuvoston päätelmiin on tarkoitus sisällyttää suuntaviivat EMU:n kehittämiseen. Suuntaviivat perustuvat Eurooppa-neuvoston kesäkuun ja lokakuun päätelmissä olleeseen nelijakoon: pankkiunioni, fiscaalinen unioni; talouspoliittinen unioni; sekä demokraattinen hyväksyttävyyys ja vastuunalaisuus.

#### ***Komission keskustelunavaus***

Euroopan komission 28.11.2012 julkaiseman tiedonannon mukaan lyhyen aikavälin toimenpiteisiin ryhdyttäisiin jo 6—18 kuukauden sisällä, ja rahaliiton lopullinen vaihe käynnistyisi viiden vuoden kuluttua. Välittömänä toimenpiteinä tulisi panna toimeen jo päätetyt (nk. six pack -säädökset) ja pian päätettävät talouspolitiikan hallintavälineet (nk. two pack -säädökset). Yhtenäinen pankkivalvontajärjestelmä sekä yhtenäinen pankkien selvitysjärjestelmä on perustettava. Sen jälkeen kun vuosien 2014—2020 monivuotiset rahoituskehykset on hyväksytty, tulisi EU:n budjetin sisälle luoda "lähentymis- ja kilpailukyky-instrumentti" (convergence and competitiveness instrument — CCI), jolla varmistetaan jäsenvaltioiden talouksien rakennemuutosten toteutuminen. CCI edellyttäisi, että jäsenvaltiot tekevät komission kanssa sitovat sopimukset talouksiensa uudistamisesta.

Keskipitkällä aikavälillä (18 kuukautta — 5 vuotta) tavoitellaan syvennettyä veropolitiikan ja työmarkkinapolitiikan yhteensovittamista. Euroalueen finanssipoliittista toimintakykyä vahvistetaan siten, että euroalue olisi riippumaton ja kykenisi omilla varoillaan toteuttamaan rakennemuutoksia vaikeuksiin joutuneen, suu-

ren talousalueen laajuisesti. Vahvennetun talouspoliittisen ja finanssipoliittisen hallintajärjestelmän kautta euroryhmä voisi ryhtyä purkamaan yksittäisen valtion ylisuurta velkataakkaa lunastusrahaston (redemption fund) kautta. Euroryhmä saisi samalla lisävaltuuksia valvoa jäsenvaltioiden finanssipolitiikkaa ja puuttua siihen.

Eurovaltiot voisivat yhdessä laskea liikkeelle yhteisvastuulla enintään kahden vuoden sisällä maksettavia velkakirjoja (nk. Eurobills). Finanssipoliittisen toimintakyvyn sekä jäsenvaltioiden valvontaan liittyviä tehtäviä varten perustetaan komision sisälle "valtiovarainministeriö" (treasury). Valtiovarainministeriö voisi aloittaa toimintaansa toissijaisten unionisäädösten turvin, mutta sen tehtävät, kuten myös velanpurkurahasto ja joukkovelkakirjojen liikkeeseen lasku, edellyttäisivät perussopimusten muuttamista.

Pitkällä aikavälillä (2017 alkaen) euromaiden finanssipoliittinen yhdentyminen olisi edennyt niin pitkälle, että euroalueella voisi olla yhteinen talousarvio, joka sallisi euroalueen finanssipoliittisen riippumattomuuden ja mm. jäsenvaltioiden tukemisen näiden kohdatessa epäsymmetrisiä shokkeja.

#### ***Neljän puheenjohtajan ehdotus***

Eurooppa-neuvoston, komission, euroryhmän ja EKP:n puheenjohtajien yhteinen keskustelunavaus pitää sisällään pääosin samat ehdotukset kuin komission asiakirja, joskin argumentaation painopiste on komission asiakirjaa vahvemmin välittömän kriisin ratkaisemisessa ja lähitulevaisuuden toimissa.

#### ***Valtioneuvoston kanta***

Valtioneuvosto korostaa Suomen jatkuvaa sitoutumista yhteisvaluutan vakauden turvaamiseen sekä talous- ja rahaliiton kehittämiseen. Tässä vaiheessa ei ole vielä edellytyksiä ottaa sisällöllistä kantaa raportissa esitettyihin ajatuksiin pitkän aikavälin tavoitteista. Kehittämistyön tulee kuitenkin perustua jäsenmaiden yhteiseen näemykseen EMU:n kehittämisestä sekä varmistaa jäsenmaiden omistajuus uudistuksiin. Euromaiden ja euroon kuulumattomien maiden välille ei

tulisi luoda tarpeetonta kuilua. Keskeisenä tehtävänä on luottamuksen palauttaminen yhteisten sääntöjen noudattamiseen. Uudistusten tulee perustua riittäville selvityksille ja riittävälle kansalaiskeskustelulle. EMU:n kehittäminen voi tapahtua vain vaiheittain ja keskittyen lyhyemmän aikavälin tavoitteisiin.

Pankkivalvontamekanismi tulee saada aikaiseksi niin pian kuin on mahdollista lainsäädännön laatua vaarantamatta. Yhteisellä kriisinratkaisujärjestelmällä tulee varmistaa sijoittajan vastuu, yhdenmukaisten keinojen ja periaatteiden noudattaminen sekä veronmaksajien kulojen minimointi. Kriisinratkaisudirektiivin viimeistely ja voimaansaataminen on edellytys EU:n kriisinhallintajärjestelmän kehittämiselle. Ainakaan tässä vaiheessa ei tule pyrkiä yhteisen talletussuojan ja rahaston luomiseen.

Pankkien suoralle pääomittamiselle EVM:stä yhteinen pankkivalvontaviranomainen on välttämätön, mutta ei riittävä ehto. Yksityisten sijoittajien tulee jatkossakin olla ensisijaisesti vastuussa pankin vakaudesta. Valtioiden tulee olla ensisijaisessa vastuussa pankkijärjestelmänsä vakaudesta. EVM voi olla vain poikkeuksellinen, viimesijainen keino. Suora pankkien pääomitus EVM:stä voi olla hyödyllinen uusi tuki väline edellyttäen, että pankkivalvontamekanismi on käytössä sitä ennen ja että päätökset tehdään EVM:ssä yksimielisesti ja tapauskohtaisesti.

Fiskaalisen unionin osalta valtioneuvosto viittaa useiden uudistusten käynnissä olevaan valmisteluun. Suomi on edelleen sitoutunut tiukkaan budjettikuriin ja suhtautuu rakentavasti budjettikurin vahvistamista koskeviin ehdotuksiin. Jäsenvaltioiden budjettiprosesseihin on

puututtava vain, jos on ilmeinen uhka, että jäsenvaltion julkistalous poikkeaa sovitusta tavoitteista. Budjettikuri ei edellytä yhteisvastuun lisäämistä.

Valtioneuvosto ei kannata euroalueen yhteisvastuullista velkaa, joka vähentäisi markkinapainetta jäsenvaltioiden talouksien tasapainottamiseen, lisäisi moraalikatoa ja olisi perussopimuksen 125 artiklan vastaista. Valtioneuvosto tarjoaa tilalle tietojen vaihtoa ja vapaaehtoista yhteistyötä.

Valtioneuvosto on valmis harkitsemaan kansallisia ja väliaikaisia velanhoitorahastoja, jotka eivät vie yhteisvastuuseen.

Valtioneuvosto on valmis harkitsemaan rajattua fiskaalista kapasiteettia, joka olisi nykyisten välineiden kehittyneempi muoto. Valtioneuvosto ei kannata yhteisen rahoituskapasiteetin käyttöä suhdannevaihteluiden tasaamiseen, jonka tulee pysyä jäsenmaiden vastuulla.

Valtioneuvosto ei nykytiedon pohjalta kannata euroalueelle yhteistä budjettia.

Valtioneuvosto on valmis selvittämään mahdollisten sopimusluontoisten järjestelyjen (CCI) etuja ja haittoja saatavien tarkempien tietojen pohjalta.

Euroalueen demokraattisen legitiimiyden osalta valtioneuvosto viittaa kansallisten parlamenttien ensisijaiseen tehtävään. Euroalueen hallinnossa komissiolla tulee olla keskeinen asema. Euroalueen kykyä yhteiseen esiintymiseen kansainvälisillä foorumeilla on vahvistettava.

Jatkokehittämisen osalta valtioneuvosto painottaa unionin eheyden säilyttämisen tärkeyttä sekä toimintaa ensisijaisesti nykyisten perussopimusten pohjalta.

## **VALIOKUNNAN KANNANOTOT**

### ***Perustelut***

#### **Luottolaitosten kriisinratkaisujärjestelmä ja pankkivalvonta**

Suuri valiokunta yhtyy talousvaliokunnan lausunnon mukaisesti valtioneuvoston myöntei-

seen kantaan luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisujärjestelmää (U 51/2012 vp) sekä yhteistä pankkivalvontaa (U 61/2012 vp) koskeviin komission esityksiin. Valiokunta pitää kummankin esityksen tavoitteita kannatettavina myös Suomea koskevien vaikutustensa vuoksi. Valiokunta korostaa kuitenkin

kin, että säädösten hyväksyttävyys tulee viime kädessä riippumaan eräiden vielä ratkaisemattomien, periaatteellisia pidettävien kysymysten selvittämisestä. Nämä liittyvät mm. kriisinratkaisujärjestelmän rahoitukseen sekä EMU:n ulkopuolisten maiden asemaan pankkivalvonnassa. Toistojen välttämiseksi valiokunta viittaa muilta osin talousvaliokunnan lausunnossa (TaVL 43/2012 vp) oleviin kannanottoihin, joihin suuri valiokunta yhtyy. Valiokunta kiinnittää lisäksi erityistä huomiota perustuslakivaliokunnan kannanotosta 12.12.2012 ilmeneviin huomautuksiin pankkivalvonnan tehtävänjaon selväpiirteisyydestä, kansallisten lainsäädäntöjen asemasta EKP:n suorittamassa valvontatyössä sekä EKP:n finanssivalvontatehtävään liittyvästä muutoksenhakuoikeudesta

## EMU:n kehittäminen

### *Yleistä*

Valiokunta toteaa, että Euroopan komissio sekä neljän toimielimen johtajat ovat noin viikko ennen Eurooppa-neuvoston seuraavaa kokousta julkaisseet varsin pitkälle menevän suunnitelman talous- ja rahaliiton kehittämiseksi lopulliseksi tarkoitettuun muotoonsa viiden vuoden kuluessa. Julkisuuteen saatetun Eurooppa-neuvoston päätelmäehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden jonkinasteinen sitoutuminen ehdotusten päämääriin on ainakin Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan tavoitteena tulevassa Eurooppa-neuvoston kokouksessa. Toteutuessaan sellaisinaan ehdotukset merkitsevät käytännössä peruuttamatonta toimivallan siirtoa jäsenvaltioilta Euroopan unionin toimielimille. Luettuna yhdessä jo toteutettujen ja pian toteutettavien talouspoliittisten säädösten (six pack, two pack, sopimus talousunionin vahvistamisesta) kanssa ehdotukset merkitsevät myös euroalueen ja sen jäsenvaltioiden talouspolitiikan pysyvää sitomista vakaus- ja kasvusopimuksen budjettikestävyysrajojen mukaiseen politiikkaan. Ehdotukset edellyttävät niiden laatijoiden mukaan unionin perussopimusten muuttamista tulevaisuudessa.

Valiokunta katsoo, että eduskunnan ei ole mahdollista eikä ilmeistä tarvettakaan muodostaa kantaa toimielinten ehdotuksiin annetussa ajassa. Valiokunta muistuttaa, että toimielinten ehdottamista toimista vain pankkivalvonnalla ja kriisinratkaisujärjestelmällä on merkitystä nykyiselle talouskriisille. Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että näiden tulisi olla nyt päähuomion kohteena, kun laajakantoisten ja pysyvien järjestelyjen tekeminen voi odottaa niiden edellyttämää perusteellista ja julkista käsittelyä

Valiokunta toteaa, että toimielinten ehdotukset koskettavat Suomen valtiollisen itsemääräämisoikeuden perusteita tavalla, joka edellyttää perusteellista keskustelua sekä eduskunnassa että yhteiskunnassa laajemmin ennen kuin niistä voi esittää tasavallan edustajien suulla edes alustavia sitoumuksia eurooppalaisissa toimielimissä. Ehdotusten toteuttamiseen liittyvä perussopimusten muuttamisen vaikeus sekä Suomessa todennäköisesti tarpeellinen perustuslain muuttamisjärjestys asettavat nekin rajat mahdollisuuksille sitoutua Eurooppa-neuvostossa. Valiokunta kannattaa siksi valtioneuvoston linjausta, jonka mukaan tulevassa Eurooppa-neuvostossa tulisi keskittyä nyt tarpeellisten ja saavutettavissa olevien päätösten tekemiseen, muun muassa rahoituslaitosten kriisiratkaisusta sekä pankkivalvonnasta.

### *Suomen Euroopan unionia ja EMU:a koskevat tavoitteet*

Valiokunnan saaman tiedon mukaan valtioneuvoston EU-selonteko on tarkoitus antaa vuoden 2013 valtiopäiville. Valiokunta toteaa, että selonteko, jossa käsitellään Suomen Eurooppa-politiikan tavoitteita ja sisältöä, olisi sopiva väline toimielinten periaatteellisten ehdotusten käsitteilylle. Selonteko antaisi myös tilaisuuden käsitellä laajempaa kysymystä Suomen asteittain ja hajautettujen päätösten kautta muuttuneesta asemasta Euroopan unionissa. Tässä lausunnossa valiokunta voi esittää lähinnä vain joitakin yleisiä huomautuksia keskustelun pohjustamiseksi.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, että tulevat järjestelyt eivät saa kasvattaa kuilua euromaiden sekä euron ulkopuolisten EU:n jä-

senvaltioiden välillä. Valiokunta muistuttaa, että kuuluminen samaan viiteryhmään kuin Suomelle poliittisesti merkittävät maat oli keskeisimpiä perusteita maamme EU-jäsenyydelle. Talouspolitiikan integraation mahdollisimman suuri samantahtisuus Suomelle tärkeissä maissa on tärkeää sekä maamme vaikutusvallan kannalta että useiden talouden sektoreiden kilpailukyvyille.

Valiokunta toteaa, että talouskriisillä on ollut vaikutusta myös unionin perussopimusten mukaiselle päätöksentekojärjestelmälle. Unionin toimivalta ja valtasuhteet ovat kriisin aikana muuttuneet pienin askelin tavalla, jota ei ennakoida vuonna 2009 voimaan tullessa Lissabonin sopimuksessa. Samalla Lissabonin sopimuksen demokratiaa lisääviksi tarkoitetut määräykset ovat käytännössä jääneet vaille merkitystä. Valiokunta pitää tarpeellisena muistuttaa, että maamme ja muiden jäsenvaltioiden tekemä sitoumus perussopimuksen muotoiluun Euroopan kansojen yhä läheisemmästä liitosta on kiinteästi yhteydessä perussopimuksessa tyhjentävästi määriteltyyn jäsenvaltioiden yhteisymmärrykseen lähentymisen suunnasta ja sisällöstä. Tämä on valiokunnan mielestä syytä mainita tilanteessa, jossa toimielinten ehdotus näyttää pohjautuvan näkemykseen eurooppalaisesta päämäärästä ("finalité politique"), joka ei kaipaasi perustelua eikä keskustelua. Euroopan unioni on perussopimuksen mukaan jäsenvaltioidensa keskinäinen yhteenliittymä. Unionin kehittämisestä päättävät, tarvittaessa perussopimusta muuttamalla, jäsenvaltiot ja kansat, joilla on omistajuus unioniin.

Perustuslakivaliokunnan kannanoton 12.12.2012 mukaan "EMU:n kehittäminen on laaja, moniulotteinen ja useammassa vaiheessa toteutettavaksi suunniteltu kokonaisuus, jonka valmistelun aikana valtioneuvoston on syytä mahdollisuuksien mukaan esittää arvio ehdotuskokonaisuuden valtiosääntöoikeudellisista vaikutuksista. Euroalueen talous- ja finanssikriisiä on pyritty taltuttamaan vaihteittaisin ratkaisuin, jolloin on ollut vaikea arvioida ratkaisujen kokonaisvaikutuksia esimerkiksi eduskunnan budjetivallan kannalta."

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että euroalueen vakaus on maamme ensisijainen etu, jonka saavuttamiseksi Suomi on tunnollisesti täyttänyt kaikki sitoumuksensa. Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että nyt jo voimassa olevien tai pian voimaan saatettavien säädösten käyttäminen on ensisijainen keino vallitsevan kriisin voittamiseksi ja uusien estämiseksi, eikä perussopimusten muuttamiseen ole tarvetta.

Valiokunta on talouskriisin aikana toistuvasti antanut hyväksymisensä lähestymistavalle, jossa julkisen talouden liiallisia alijäämiä ja velkaantumista pyritään rajoittamaan. Tämä politiikka nauttii edelleen valiokunnan tukea. Liiallisten alijäämien kieltä johtuu perussopimuksen määräyksestä. Nykyinen EU:n lainsäädäntö on kuitenkin joustavaa siten, että esimerkiksi kriisimaille, joilla on negatiivinen talouskasvu, on voitu antaa lisää aikaa tasapainottomuuksien korjaamiseen. Valiokunta katsoo, että voimassaoleva ja lähiaikoina viimeisteltävä lainsäädäntö on riittävää. Valiokunnan näkemyksen mukaan nyt tulee varoa talouspolitiikan kangistumista siten kaavamaiseksi, että siinä huomioidaan vain velkakestävyyttä muiden talouspolitiikan tavoitteiden, kuten työllisyyden, kasvun ja sosiaalisen vakauden kustannuksella.

Valiokunta toteaa valtioneuvoston tavoin, että toimielinten ehdotus merkitsee perussopimuksessa omaksutun, USA:n mallin mukaisen hajautetun finanssipolitiikan mallin korvaamista saksalaistyyppisellä keskitetyllä finanssipolitiikalla. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että eurovaltioiden omavastuu — johdonmukaisesti noudatettu no-bailout-sääntö — luo parhaat kannusteet talouspolitiikan yhteisten sääntöjen noudattamiselle.

Valtioneuvoston on syytä myös arvioida, mitä merkitsisi Suomelle mahdollisesti keskitetyn finanssipolitiikan ja yhteistä budjettia koskeva määräenemmistöpäätöksenteko, jossa Suomen äänimäärä olisi hyvin pieni, ehkä maamme väkimäärän tai talouden kokoa vastaava osuus euroalueen kokonaisuudesta. Finanssipolitiikkaa ja budjettia koskeva määräenemmistöpäätöksenteko unionin tasolla olisi Suomelle vaikea laadul-

linen muutos. Valiokunta muistuttaa tässä yhteydessä, että Suomi on ainakin lähitulevaisuudessa rahoituksen suhteen vahva maa, joka selviää kohtuullisesti myös ilman yhteisvastuun laajenemista.

#### *Demokratia ja perusoikeudet*

Valiokunta katsoo, että EMU:n kehittämistä ei ole mahdollista arvioida vain talouspolitiikan näkökulmasta, vaan arviointi edellyttää paljon laajempaa poliittista ja oikeudellista näkökulmaa, jossa otetaan huomioon yhtäältä talouspolitiikan vaikutus kansalaisten asemaan ja heidän perus- ja ihmisoikeuksiinsa sekä toisaalta talouspolitiikan demokraattinen oikeutus, siis sen perusvaatimuksen täyttymistä, että noudatettu talouspolitiikka vastaa kansalaisten vaaleissa ilmaisemaa tahtoa ja on vaalien kautta kansalaisten muuttavissa. Valiokunta pitää toimielinten ehdotuksia tältä osin riittämättöminä ja epätasapainoisina.

Valiokunta huomauttaa, että demokratiakysymyksen ratkaiseminen on keskeisimpiä edellytyksiä toimielinten kaavailujen toteuttamiselle. Fiskaalinen valta, siis valta kerätä veroja kansalaisilta ja päättää rahojen käytöstä, on 1700-luvun demokraattisten vallankumousten ajoista lähtien mielletty yhdeksi keskeisimmistä kansalaisten vaikuttamisoikeuden kohteeksi. Niin kauan kuin kansallisvaltiot säilyvät kansalaisten ensisijaisina samaistumisen kohteina, on vaikeaa nähdä että budjettivallan siirtäminen unionille olisi toteutettavissa demokratian kärsimättä. Euroopan parlamentilla on tärkeä ja korvaamaton tehtävä unionin lainsäätäjänä neuvostossa edustettujen jäsenvaltioiden rinnalla sekä komission ja komissiolle alisteisten toimielinten valvojana, molemmat tehtävät perussopimuksessa annetun, rajallisen toimeksiannon nojalla. Näköpiirissä ei kuitenkaan ole, että unioni muodostuisi sellaiseksi kansalaisten yhteisten pyrkimysten edustajaksi, että voitaisiin puhua yhtenäisestä Euroopan unionin valtiokansasta, joka voisi antaa Euroopan parlamentille samanlaisen yleisen toimivallan, joka nyt kuuluu kansallisille parlamenteille. Valiokunta tekee sen päätelmän, että demokratian periaatteet edellyttävät,

että talouspoliittisen vallan etusija säilyy jäsenvaltioilla.

Olisi valiokunnan mielestä virhe ylikorostaa kysymystä kansallisten parlamenttien ja Euroopan parlamentin valtuuksien rajauksesta. Kummankin tason kuuluu käyttää valtaa ja kantaa siitä johtuvaa vastuuta. Ajoittaiset erimielisyydet yleensä eivät johdu niinkään parlamenttien kilpailevista valtapyrkimyksistä kuin unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen toimivallanjaon riittämättömän tarkasta määrittelystä. Euroopan parlamentti kiinnittää mietinnössään perustellusti huomiota siihen, että näillä rajamailla on syntynyt "parlamenttivapaita vyöhykkeitä", joissa demokratia ei toteudu. Toisaalta tulee tunnistaa sekin, että on aloja, kuten esimerkiksi lainkäyttö, joilla parlamenttien tosin kuuluu valvoa hyvän hallinnon toteutumista yleisellä tasolla, mutta pidättäytyä yrityksistä vaikuttaa yksittäisten ratkaisujen sisältöön.

Sovellettuna talousunioniin tästä seuraa, että kansalliset parlamentit vastaavat kukin oman maansa budjetista, ja niiden tulee tämän budjetin "omistajuuden" johdosta vastata myös maansa korkeana valtioelimenä budjettipäätöksistä, silloin kun ne aiheuttavat neuvotteluja tai muita toimia unionin toimielimissä. Tämä merkitsee osallistumista valtion ja unionin välisissä neuvotteluissa edustettavista kannoista päättämiseen ja neuvottelujen tulosten toimeenpanoon. Kansallisen parlamentin rooli on siis sama kuin Suomen eduskunnan rooli kaikissa Suomen ja unionin välisissä neuvotteluissa. Euroopan parlamentin kuuluu valvoa, että komissio toimii tehokkaasti ja puolueettomasti taloudellista vakautta turvaavien oikeussäntöjen soveltajana, Sen sijaan olisi selvästi sopimatonta, jos EP pyrkisi vaikuttamaan tähän lainkäyttöön yksittäisen maan osalta.

Vastaava jaotus soveltuu muiden unionin toimielinten toiminnan demokraattiseen valvontaan, esimerkiksi pankkivalvonnan tai rahoituslaitosten selvitysmenettelyn osalta. Unionin lainsäädännöllä tulee eriyttää toisistaan ne tehtävät, jotka kuuluvat yleishallintona parlamentaarisen valvonnan piiriin, ja ne, jotka liittyvät lainkäyttöön tai Euroopan keskuspankin rahapolitiit-

tiseen ydintehtävään, joihin nähden parlamenttien valvonnan luonne on yleisluontoisempaa sekä toimielimen riippumattomuutta kunnioittavaa. Työnjako Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien välillä määräytyy silloin käytännössä sen mukaan, mihin toimielimen toiminta kohdistuu ja mitä oikeussääntöjä, eurooppalaisia vai kansallisia, siinä sovelletaan.

Valiokunta muistuttaa, että eräiden jäsenvaltioiden talouskriisillä on ollut merkittäviä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista heikentäviä vaikutuksia näissä maissa. Joissakin Euroopan maissa taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet ovat talouskriisin ja siihen liittyvien menoleikkausten ja säästökuurien myötä vaakalaudalla. Mahdollisessa talousunionin syventämisprosessissa tulee ottaa huomioon Euroopan sosiaalisen peruskirjan velvoittavuus unionin ja sen jäsenvaltioiden toiminnan oikeusohjeena. Peruskirjan mukaiset taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet tulee turvata perussopimusten edellyttämällä tavalla talousunionia koskevassa lainsäädännössä ja sen soveltamisessa.

Neljän johtajan raportissa käsitellään varsin ylimalkaisesti talouspoliittisen päätöksenteon demokraattista oikeutusta. Kansallisen parlamentin näkökulmasta huomio kiinnittyy kirjauksiin, joiden mukaan periaate demokraattisen valvonnan sijoittamisesta sille tasolle, jolla päätökset tehdään, merkitsee Euroopan parlamentin osallistumista, säilyttäen samalla kansallisten parlamenttien keskeinen rooli. Raportissa tunnustetaan kansallisten parlamenttien keskeinen osa kansallisten talousarvioiden hyväksymisessä, mutta annetaan ymmärtää, että kansalliset parlamentit eivät ole parhaassa asemassa ottamaan täysin huomioon unionin yhteistä etua. Raportissa viitataan, ilmeisesti ratkaisukeinona, vakaussopimuksen 13 artiklan sekä Lissabonin sopimuksen pöytäkirjan nro 1 mukaisiin mekanismeihin. Nämä mekanismit ovat Euroopan parlamentin sekä kansallisten parlamenttien yhteisiä konferensseja.

Valtioneuvoston tavoin suuri valiokunta pitää ongelmattomana, että EU:n parlamenttien välisiä yhteistyön muotoja kehitetään. Valiokun-

ta pitää kuitenkin tärkeänä huomauttaa, että mikään parlamenttien välinen kokous ei itsessään luo demokraattista valvontaa eikä legitimiyyttä. Euroopan parlamentti tai kansallinen parlamentti ei voi ulkoistaa perustuslaillisia tehtäviään konferenssille. Pitkin väliajoin lyhyeksi ajaksi kokoontuva konferenssi ei pysty valvomaan politiikkaa muuten kuin kuulemalla jälkikäteen raportteja jo tapahtuneista asioista sekä vaihtamalla osanottajien kesken tietoa. Parlamentaarisien työn ytimeen kuuluva perusteellinen perehtyminen päätettäviin asioihin ja niiden käsittely myös julkisen keskustelun kautta on konferenssitilanteessa käytännössä poissuljettu. Parlamenttien roolista eräissä maissa käydyn keskustelun vuoksi on tarpeen alleviivata myös se, että ajatus "parlamenttien yhteisestä tahtotilasta" ei ole realistinen. Parlamentit eivät muodosta kantaansa asioihin sen perusteella, että ne ovat parlamentteja, vaan kansallinen parlamentti hakee kansallista etua ja Euroopan parlamentti unionin etua. Molemmilla tasoilla eri puolueryhmillä on erilaisia kantoja asioihin; parlamentin kanta on keskustelun, sovittelun ja äänestysten jälkeen syntynyt tulos. Konferensseista on hyötyä osallistujille omassa parlamentissa tapahtuvan työn tukena, mutta konferenssi ei voi parlamentteissa tehtävää työtä korvata.

Valiokunta toteaa, että parlamenttien välisen konferenssin toimintaan ei tarvita valtiosopimuksen eikä muitakaan säädöksiä, koska näissä konferensseissa ei käytetä minkäänlaista julkista valtaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että vakaussopimuksen 13 artiklan laadinnassa tehtyä virhettä ei toisteta. On demokratian kannalta vaarallista hyväksyä näennäisdemokraattisia säännöksiä, joilla luodaan demokraattisesta legitimitiivästä vaikutelma ilman reaalista katetta. Euroopan parlamentti ja jokainen kansallinen parlamentti pystyvät oman toimivaltansa puitteissa vaikuttamaan tehokkaasti talouspolitiikkaan. Vakaussopimuksen 13 artiklan mukainen järjestely on EP:n ja useiden kansallisten parlamenttien nykyistä toimivaltaa heikompi.

Valiokunta toteaa, että eduskunnan rooli eurooppalaisessa talouspolitiikassa tulee määräytymään — unionissa kenties tehtävistä ratkai-

suista riippumatta — Suomen perustuslain säännösten nojalla, jotka takaavat eduskunnalle sille ylimpänä vallankäyttäjänä kuuluvan toimivalan myös maamme EU-politiikan määrittämisessä. Valiokunta muistuttaa tässä yhteydessä perustuslaillisen konventin aikaisesta ehdotuksesta: Kansallisten parlamenttien asemaa unionissa tulee turvata käytännössä, joka velvoittaa kaikkia jäsenvaltioita vastaamaan siitä, että niiden kansalliset parlamentit ovat osallistuneet kansalliseen kannanmuodostukseen ennen neuvoston kokousta jäsenvaltion valtiosäännön edellyttämällä tavalla. Valiokunta pitää ehdotusta edelleen arvokkaana ja entistä ajankohtaisempana.

Valiokunta katsoo, että unionin perussopimusten noudattaminen muodostaa unionin demokraattisen oikeutuksen vähimmäistakeen. EMU:n kehittämisen täytyy perustua perussopimusten ja yleisemmin unionin oikeuden noudattamiseen. Perussopimuksista ja unionin lainsäädännöstä on päätetty perusteiltaan demokraattisin menettelyin. Talouskriisin hallitsemiseksi tehdyt toimenpiteet ovat tässä suhteessa jättäneet toivomisen varaa, kun säännönmukaisesta päätöksentekotavasta on poikettu tai kun kriisinhallintamekanismien sopusoinnusta perussopimusten kanssa on herännyt vakavia epäilyjä.

Viimein valiokunta muistuttaa demokratian edellyttävän myös, että avoimuuden ja asiakirjajulkisuuden periaatteet toteutuvat EMU:n kehittämisessä. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös toistuviin ongelmiin, jotka liittyvät unionin ns. julkisuusasetuksen perusoikeuskielteiseen soveltamiseen unionin toimieli-  
missä.

Valiokunta toteaa, että EMU:n kehittämistä koskevia suunnitelmia tulee käsitellä julkisesti osana asioiden edellyttämää laajaa kansalaiskeskustelua.

Valiokunta toteaa, että suomalainen julkisuuskäytäntö on osoittautunut erittäin hyvin toimivaksi myös talouskriisin oloissa. Valiokunta odottaa saavansa jatkossakin kaikki tarvitsemansa tiedot. Suomessa suuri valiokunta vastaa niistäkin asioista, joiden osalta valiokunta perustuslain edellyttämien, pakottavien Suomen

etua koskevien syiden vuoksi joutuu rajoittamaan julkisuutta tilapäisesti.

#### *Talousunionin toimielinrakenne*

Toimielinten ehdotuksissa lähdetään oletuksesta, että luotavan talousunionin johtaminen ja siihen liittyvät valvontatehtävät kuuluisivat komission ja siihen luotavan valtiovarainministerin viraston tehtäviin. Valiokunta pitää institutionaalista keskustelua ennenaikaisena, kun talousunionin perustamistakaan ei vielä voida pitää yhteisesti hyväksyttynä päämääränä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin jo nyt huomiota institutionaalisen kysymyksen ongelmallisuuteen. Komission tulisi jatkaa nykyisessä tehtävässään kaikkien unionin jäsenvaltioiden edun riippumattomana edistäjänä, mutta olisi samalla euro maiden tulosvastuullinen talouspolitiikan vaikuttaja. Eturistiriita vaikuttaisi ilmeiseltä.

Valiokunta pitää myös tärkeänä mainita kysymystä komission ja eurooppalaisen virkakunnan kyvystä selviytyä uskottavasti talouspolitiikan tehtävistä. Talouskriisin syntyyn johtaneet sekä eräät sen aikaiset tapahtumat (esimerkiksi osaksi epäonnistuneet pankkien stressitestit, kriisin aikaisten analyysien ja säädösehdotusten laatu) vähintään herättävät kysymyksen, ehtiikö komissio hankkia käyttöönsä talousunionin tehtävien edellyttämän asiantuntemuksen jo alle viidessä vuodessa. Kysymyksellä on yhteys myös kansalaisten valmiuteen uskoa uusia tehtäviä komissiolle sekä markkinoiden valmiuteen luottaa komission talouspolitiikkaan.

#### *Liikasan raportti*

Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että pääjohtaja Erkki Liikasen työryhmän työtä koskien EU:n pankkialan rakennetta sekä sen ehdotuksia vakaan ja tehokkaan pankkijärjestelmän luomiseksi tulisi sisällyttää euroryhmän lyhyellä aikavälillä toteutettaviin talouden vakauttamiseen pyrkiviin toimiin. Valiokunta pitää tärkeänä ja kiireellisenä esimerkiksi työryhmän seuraavien suositusten täytäntöönpanoa: Omaan lukuun hoidettavan kaupankäynnin ja muun suuririskisen kaupankäynnin on pidettävä erillään muista toiminnoista pankkiryhmän sisällä. Pan-

keilta on edellytettävä hyväksyttävä elvytys- ja kriisinsuunnitelma, joka voi pankkikohdaisesti vaatia toimintojen laajempaa erillään pitämistä talletuspankkitoiminnasta. Kaupankäyntivarojen sekä asuntoihin ja kiinteistöihin liittyvien lainojen pääomavaatimukset on arvioitava uudelleen. Pankkien hallintokulttuuri ja valvonta on vahvistettava.

#### *Pankkien suora pääomitus EVM:sta*

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan vastuu pankkien ja pankkijärjestelmien vakaudesta kuuluu ensisijaisesti sijoittajille sekä pankkien kotivaltioille. EVM:n rahoitusta tulee käyttää vain viimesijaisena keinona ja tapauskohtaisesti yksimielisellä päätöksellä. Toimiva yhteinen valvontamekanismi on ehdoton edellytys suoran pääomittamisen käyttöönotolle. Suora pääomittaminen ei saa johtaa siihen, että jäsenvaltioiden on maksettava EVM:iin lisää pääomaa.

#### *Fiskaalinen unioni*

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että talouden hallinnan tehostamiseen tähtäävät, jo päätetyt tai vireillä olevat aloitteet tulee ottaa käyttöön ensisijaisena toimenä. Tätä pidemmälle menevistä, jäsenvaltioiden budjettipoliittikkaan puuttuvista toimista päättäminen olisi valiokunnan mielestä vähintäänkin ennenaikaisista, kun äsken päätettyjä toimia ei ole edes kehitetty.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan osittain euroalueen maiden yhteisvastuullinen velka olisi taloudellisesti haitallista ja perussopimuksen vastaista. Valiokunta lisää, että jo perussopimusmuutoksen vaikeus nykytilanteessa olisi riittävä syy poistaa yhteisvastuu-ajatus aktiivisesta keskustelusta eurooppalaisissa toimitelmissä. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että valtionvelkakirjoihin liittyvää tietojen vaihtoa ja vapaaehtoista yhteistyötä on perusteltua edistää. Valiokunta olettaa, että tällaisista järjestelyistä ei ole tarkoitus ottaa mainintaa Eurooppa-neuvoston päätelmiin, jotka tunnetusti ovat alttiita ylitulkinnoille.

Valtioneuvosto on valmis harkitsemaan osana EMU:n kehittämistä velanpurkurahaston käyttöönottoa kansallisena ja väliaikaisena järjestelynä, jonka avulla velkasuhde saadaan kestävälle uralle. Valiokunta ei käytettävissä olevan ajan puitteissa ole ehtinyt muodostaa riittävän täsmällistä käsitystä valtioneuvoston tästä ehdotuksesta. Ehdotus on vielä täsmentymätön, eikä valiokunta ota siihen vielä kantaa. Alustavana kantanaan valiokunta suhtautuu avoimin mielin kaikkiin euromaiden velkakestävyyttä parantaviin ehdotuksiin. Valiokunta suhtautuu kuitenkin varauksella puhtaasti kansallisiksi tarkoitettujen toimenpiteiden sisällyttämiseen EMU:n tai muiden yhteisten järjestelyjen kehittämiseen, koska tämä voi luoda aiheeton käsitystä implisiittisestä takauksesta.

#### *Yhteinen rahoituskapasiteetti*

Valtioneuvosto suhtautuu avoimesti siihen, että selvitetään mahdollisuuksia luoda yhteinen rahoituskapasiteetti rakenneuudistusten tukemiseksi. Lähtökohdaksi tulisi ottaa nykyisten välineiden, kuten koheesio-, rakenne- ja globalisaattiorahaston, kehittäminen ja näille rahoituskehityksissä varatut rahat. Valiokunnalla ei lähtökohtaisesti ole huomauttamista valtioneuvoston kantaan, mutta valiokunta muistuttaa, että Euroopan unionissa asioiden nimityksen muuttaminen usein luo paineita laadullisiin ja määrällisiin muutoksiin tulevaisuudessa. Koheesio- ja rakennerahastot ovat koko niiden olemassaolon aikana olleet tarkoitettujen rakenneuudistusten edistämiseen. Kuten Suomen monivuotisia rahoituskehityksiä koskevien kantojen perusteluista käy ilmi, rahastojen toiminnan tuloksellisuus on ollut vähäistä. Unionin rakennepoliittikan ja sen varainkäytön tehostaminen olisi tervetullutta, mutta näköpiirissä ei ole seikkoja, joiden perusteella voisi suhtautua entistä optimistisemmin unionirahoituksen rakennepoliittikan tuomaan lisäarvoon. Valiokunta suhtautuu varauksella siihen, että käynnissä olevien rahoituskehityksien vaikeusastetta lisätään tässä vaiheessa kytkemällä niitä EMU:n tulevaisuutta koskevaan keskusteluun. Valiokunnan mielestä joulukuun Eurooppa-neuvostossa keskeinen

Suomen intressi on torjua kannanottoja, jotka voivat ei-toivotulla tavalla ennakoida toimielinten tavoitteleman, euroalueen yhteisen budjetin luomista.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston yksiselitteisen kielteiseen kantaan yhteisen rahoituskapasiteetin käyttöön suhdannevaihtelujen tasoittamiseen. Valiokunta huomauttaa, että suhdannevaihteluihin puuttuminen edellyttäisi niin suurta rahoituskapasiteettia, että ehdotus lähestyy ehdotusta kaikkien kansallisten budjettien alistamisesta osaksi yhteistä rahoituskapasiteettia. Viitaten komission tiedonantoon valiokunta lisää, että euromaiden eritahtisten suhdannekierrojen aiheuttamat asymmetriset shokit eivät ole luonnonmullistuksiin verrattavia, ennalta arvaamattomia tapahtumia. Suhdannevaihteluihin varautuminen kuuluu finanssipolitiikan perustetäviin. Jos valtio joutuu laskusuhdanteen vuoksi kestäättömään tilaan, syy löytyy valtion poliittisissa valinnoissa ja unionin suorittaman valvonnan puutteissa.

Valiokunnan mielestä ehdotuksen tekijöillä on velvollisuus esittää hyväksyttävät vastaukset seuraaviin kysymyksiin: Kuinka tehokas euro maiden välinen suhdannetasaus voisi realistisesti olla? Tuleeko suhdannetasauksesta pysyvä tulonsiirtomekanismi? Riittääkö poliittinen kontrolli estämään yhteisvastuuseen liittyvää moraalikatoa? Mitä lisäarvoa toimielinten ehdotukset tuovat verrattuna jo päätettyihin mutta testattomisiin six packiin, two packiin, EMU:n vahvistamissopimukseen ja vahvistettuun EVM:iin?

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kielteiseen kantaan euroalueelle yhteiseen budjettiin, euroalueen oman varan luomiseen sekä euroalueen "valtiovarainministerin" asettamiseen komissioon. Kuten valtioneuvosto toteaa, näille ei löydy vakuuttavia talouspoliittisia perusteita ja ne olisivat omiaan lisäämään entisestään unionin

jäsenmaiden välistä kuilua. Valiokunta katsoo, että demokraattista oikeutusta koskevat kysymykset itsessään sulkevat pois nämä ehdotukset vakavasta harkinnasta.

#### *Talouspoliittinen unioni*

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan nykyisten jäsenvaltioiden talouspolitiikan yhteensovittamisjärjestelyjen mahdollisuuksia tulee selvittää, ennen kuin ryhdytään luomaan uusia.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston varaukselliseen näkemykseen ehdotukseen jäsenvaltioiden ja komission välisistä sopimusluonteisista lähentymis- ja kilpailukykyvälineistä. Valtioneuvoston esittämään selvitettävien kysymysten luetteloon valiokunta lisäisi kysymyksen, miksi sopimusjärjestelyä ylipäätään esitetään demokraattisen oikeutuksen kannalta vähemmän ongelmallisten unionisäädösten asemesta.

#### *Lausunto*

Lausuntonaan suuri valiokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy erikoisvaliokuntien kannanottojen mukaisesti valtioneuvoston kantaan luottolaitosten kriisinratkaisudirektiivin (U 51/2012 vp) sekä pankki-valvonta-asetusten (U 61/2012 vp) osalta katsoen, että edistymistä näiden asioiden käsittelyssä tulee pitää tulevan Eurooppa-neuvoston kokouksen tavoitteena, ja*

*että se yhtyy asiassa edellä esitetyn painotuksen valtioneuvoston kantaan pankkiunionia ja EMU:n kehittämistä koskeviin EU:n toimielinten alustaviin ehdotuksiin.*

**SuVL 4/2012 vp — U 51/2012 vp, U 61/2012 vp,  
E 99/2012 vp, E 113/2012 vp, E 114/2012 vp**

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

|      |                            |                                   |
|------|----------------------------|-----------------------------------|
| pj.  | Miapetra Kumpula-Natri /sd | Astrid Thors /r                   |
| vpj. | Antti Kaikkonen /kesk      | Kimmo Tiilikainen /kesk           |
| vpj. | Annika Lapintie /vas       | Lenita Toivakka /kok              |
| jäs. | Juho Eerola /ps            | Tytti Tuppurainen /sd             |
|      | Satu Haapanen /vihr        | Sinuhe Wallinheimo /kok           |
|      | Pietari Jääskeläinen /ps   | Pia Viitanen /sd                  |
|      | Anne Louhelainen /ps       | Sofia Vikman /kok (ositt.)        |
|      | Riitta Myller /sd          | Anne-Mari Virolainen /kok         |
|      | Mauri Pekkarinen /kesk     | Peter Östman /kd                  |
|      | Tuomo Puumala /kesk        | vjäs. Anne Holmlund /kok (ositt.) |
|      | Vesa-Matti Saarakkala /ps  | Johannes Koskinen /sd             |
|      | Kimmo Sasi /kok            | Jaana Pelkonen /kok               |
|      | Jouko Skinnari /sd         | Juha Sipilä /kesk.                |

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Peter Saramo  
valiokuntaneuvos Anna Sorto.

## ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

*Perustelut*

Perussuomalaiset kannattavat vastuullista talouspolitiikkaa, mutta emme kuitenkaan voi hyväksyä sellaisia talousliittoa vahvistavia sopimuksia, joissa Suomen talouspoliittista itsenäisyyttä annetaan talouskurin varjolla tarpeettomasti pois. Suomi ei tarvitse kriisimaiden tavoin Euroopan unionia tai sen komissiota vahvistamaan markkinoiden luottamusta siihen, että maamme harjoittaa vastuullista talouspolitiikkaa. On erittäin vaikea nähdä, miten komission talouspoliittisen vallan lisääminen parantaisi Suomen harjoittamaa talouspolitiikkaa. Korkeintaan se tukisi Kataisen hallituksen pystyssä pysymistä, kun hallitus voisi hakea tukea poliittikalleen menemällä Brysselin selän taakse ikäviä päätöksiä tehtäessä.

Perussuomalaiset katsovat, että Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Herman Van Rompuyn ja hänen kannattajiensa ehdotemat eivät tervehdytä Euroopan taloutta, ne eivät ratkaise eurokriisiä eivätkä vauhdita talouskasvua. Sen sijaan kyseiset suunnitelmat toteutuessaan tekisivät EU:sta liittovaltion, jonka keskeisiä piirteitä ovat syvä taloudellinen yhteisvastuu ja merkittävä ylikansallinen päätöksentekovalta budjettipolitiikassa ja/tai veropolitiikassa.

Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä euroalueen yhteistä budjettia eivätkä yhteistä valtiovarainministeriä, sillä ne murentaisivat merkittävästi Suomen itsenäistä budjettivaltaa. Haluamme myös säilyttää Suomella oikeuden päättää itse talousuudistuksista, minkä vuoksi Van Rompuyn ehdotus luonteeltaan sopimusperusteisten asioiden järjestelystä käytännössä komission kanssa ei saa Perussuomalaisen hyväksyntää.

**Pankkiunioni (U 61/2012 vp, E 99/2012 vp, E 113/2012 vp ja E 114/2012 vp)**

Perussuomalaiset vastustavat nyt ehdotetun kaltaista pankkiunionia. Jos komission kaavailema

pankkiunioni toteutuisi, se edistäisi liittovaltiokehitystä ja aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia suomalaisille veronmaksajille.

Pankkivalvonnan tiukentaminen on kannatettavaa, mutta siitä ei saa seurata yhteisvastuuta pankkikriisien kustannuksista. Kannatamme yhteistyön lisäämistä pankkivalvonnassa, mutta emme hyväksy euroalueen yhteistä talletussuojaa emmekä kriisinratkaisurahastoa. Koska nämä kolme linkittyvät kiinteästi toisiinsa, niistä ei voida päättää erikseen. Pitää katsoa kokonaisuus ennen lopullisten päätösten tekemistä. Pelkästään yhteisen pankkivalvonnan järjestämisessä on vielä useita epäselviä ja avoimia kohtia, joilla on keskeinen vaikutus pankkivalvonnan toimivuuteen ja taloudellisiin vaikutuksiin. Perussuomalaiset ovatkin huolestuneita siitä, että valtioneuvosto on suostumassa pankkiunioniin tietämättä tarkalleen sen sisältöä. Valtioneuvosto suhtautuu perussuomalaisten tavoin kriittisesti talletussuojan ja kriisinratkaisurahaston yhteisvastuullisuuteen, mutta yhteisvastuullisuuden torjunta voi olla käytännössä hyvin vaikeaa sen jälkeen, kun olemme jo suostuneet yhteiseen pankkivalvontaan.

Perussuomalaiset pitävät EU:n sisämarkkinoiden tasavertaisen kilpailun kannalta ongelmallisena sitä, että yhteiseen pankkivalvontaan ei ole tulossa kaikkia EU-maita. Perussuomalaisten mielestä on varmistettava se, että pankkiunioni ei heikennä suomalaisten rahoituslaitosten kilpailukykyä EU:n sisämarkkinoilla. Perussuomalaiset katsovat myös, että EKP:n riippumattomuuden kannalta on hyvin ongelmallista, että pankkivalvonta on tarkoitus liittää sen yhteyteen. Rahapolitiikasta päättävän elimen ei tulisi joutua valvomaan myös pankkisektoria, jonka tehtävänä on rahapolitiikan käytännön toteuttaminen. Tällöin on olemassa vaara, että tehtävät menevät sekaisin ja pankkivalvontaa hölennetään rahapoliittisista syistä. EKP:n keskeinen rooli pankkivalvonnassa herättää myös kysymyksen EBA:n asemasta ja tehtävästä. Osoit-

tautuessaan raakileeksi ehdotettu pankkivalvonta muuttuisi lähinnä yhdeksi lisäperusteluksi ka-  
jota EU:n perussopimuksiin, joiden arvioimi-  
seen vuoden 2015 loppuun mennessä hallitus on  
tässä yhteydessä jo ilmoittanutkin myönteisen  
kantansa.

Ehdotettu aikataulu yhteisen pankkivalvon-  
nan käyttöönottoon on perussuomalaisten mie-  
lestä aivan liian tiukka. Ottaen huomioon valvot-  
tavien pankkien määrän (yli 6 000), valvonta-  
alueen laajuuden sekä heterogeenisyyden aikaa  
toimivan valvontaorganisaation rakentamiseen  
on syytä varata runsaasti. EBA:n täydellisesti  
epäonnistuneet stressitestit toimivat hyvänä va-  
roittavana esimerkkinä siitä, mitä seuraa huoli-  
mattomasti ja liian tiukalla aikataululla toteute-  
tusta pankkivalvonnasta. Perussuomalaiset kat-  
sovat, että ainoa looginen syy asian kiireelliseen  
valmisteluun on saada edes jonkinlainen yh-  
teinen pankkivalvonta mahdollisimman nopeas-  
ti pystyyn, jotta viime kesäkuun huippukokouk-  
sen asettama reunaehto EVM:n suoraan pankki-  
tukeen täyttyisi. Pankkiunionin päätarkoitus ei  
siis ole pankkien valvonnan parantaminen vaan  
suomalaistenkin veronmaksajien saaminen mu-  
kaan kriisimaiden pankkien suoraan pääomitta-  
miseen. Perussuomalaiset eivät hyväksy EVM:n  
käyttöä pankkien suoraan pääomittamiseen.  
Kansallisvaltioiden on itse vastattava omien  
pankkisektoreidensa mahdollisesta pääomitta-  
misesta, sillä myös valvonta on ollut kansallis-  
valtioiden vastuulla, silloin kun kriisiin johta-  
neet virheet on tehty. EVM:n käyttö suoran  
pankkituen antoon on kuin ottaisi palovakuutuk-  
sen silloin, kun talo on jo tulessa.

#### **Pankkikriisin ratkaisu ja talletussuoja (U 51/2012 vp, E 113/2012 vp ja E 114/2012 vp)**

Perussuomalaisten mielestä on toivottavaa, että  
jokaisella EU-maalla on oma ratkaisujärjestel-  
mä ja talletussuojarahasto pankkikriisien varal-  
le. Kannatamme myös sitä, että EU-tasolla pää-  
tetään keskitetysti näiden minimitasosta, sillä  
heikosti hoidetulla pankkikriisillä toisessa EU-  
maassa on vaikutusta myös Suomen talouteen.  
Perussuomalaiset ovat tyytyväisiä komission

kriisinratkaisudirektiivissä ehdotetusta tiukasta  
bail-in-linjasta, jossa vaaditaan, että osakkeen-  
omistajien lisäksi myös pankkien velkojien on  
osallistuttava kriisissä olevan pankin pelastami-  
sen kustannuksiin.

Perussuomalaisten mielestä talletus- sekä  
kriisinratkaisurahastojen varat on kerättävä pan-  
keilta etukäteen erillisillä maksuilla, ja jos krii-  
sin sattuessa rahastojen varat eivät riitä, jokai-  
sen kansallisvaltion on harkintansa mukaan tuet-  
tava niitä. Perussuomalaiset eivät sen sijaan voi  
hyväksyä ehdotettua talletussuoja- ja kriisinrat-  
kaisurahaston yhteisvastuullisuutta. Perussuo-  
malaiset katsovat yhteisvastuullisuudeksi myös  
sen vaatimuksen, että Suomen talletussuoja- ja  
kriisinratkaisurahaston olisi annettava tarvitta-  
essa lainaa muiden EU-maiden vastaaville ra-  
hastoille.

#### **EU:n pankkisektorin rakenteiden uudistami- nen (E 113/2012 vp)**

Perussuomalaiset kannattavat ns. Liikasen työ-  
ryhmän suositusten käyttöönottoa. Katsomme-  
kin, että Suomen olisi pankkiunionin ja rahoitus-  
markkinaveron edistämisen sijaan käytettävä  
EU:ssa vähäistä poliittista painoarvoaan varmis-  
tamaan se, että Liikasen työryhmän suosituksia  
ei vesitetä vaan että ne otetaan käyttöön mahdol-  
lisimman nopeasti. Toivomme kuitenkin, että  
Suomen hallitus yrittäisi paikata Liikasen työ-  
ryhmän suositusten tiettyjä heikkouksia. Ennen  
kaikkea Liikasen työryhmän suosituksissa mai-  
nittuja pankin trading-toimintojen laajuuden ra-  
joja, joiden ylittyessä pankin on erotettava pe-  
ruspankkitoiminta trading-toiminnoista, olisi  
laskettava. Lisäksi katsomme ongelmalliseksi,  
että pelkkää peruspankkitoimintaa harjoittaval-  
le pankille olisi mahdollista myydä johdannais-  
sopimuksia asiakkailleen suojaustarkoituksissa.  
Ongelmalliseksi muodostuu se, että käytännös-  
sä on hyvin vaikea määritellä, milloin johdan-  
naisilla käydään kauppaa asiakkaan lukuun ja  
milloin pankin omaan lukuun, joten perussuo-  
malaisten mielestä toimivampi ratkaisu olisi joh-  
dannaisien myynnin täyskielto pelkästään perus-  
pankkitoimintaa harjoittavilta pankeilta. Liika-

sen työryhmän suositukset eivät myöskään ratkaise ns. liian iso kaatumaan (too big to fail) -ongelmaa, jonka ratkaiseminen on keskeistä tulevien finanssikriisien ehkäisemisessä. Tähän perussuomalaiset ehdottavat pankin taseen koon mukaan määräytyvää progressiivista maksua, jonka tuotot kerättäisiin kansallisiin kriisinratkaisurahastoihin.

### **Budjettikuri (E 113/2012 vp)**

Perussuomalaiset kannattavat budjettikuria, mutta eivät pidä Suomen etujen mukaisena edistää liittovaltiokehitystä antamalla talouspoliittista valtaa Brysselin byrokraateille. Varsinkin kun ottaa vielä huomioon, että IMF:n viimeisimmän WEO-raportin tutkimus on asettanut komission talouspoliittisen ammattitaidon erittäin kyseenalaiseen valoon. Vielä vähemmän ymmärrystä perussuomalaisilla on Euroopan parlamentin pyrkimyksille päästä osallistumaan jäsenmaiden budjettien arviointiin. Perussuomalaisten mielestä Suomen pitäisi itse laatia paremmin Suomen erityispiirteet (esim. eläkejärjestelmä ja pienen avoimen talouden suhdanneherkkyys) huomioonottavat budjettisäännöt ja Ruotsin tapaan panostaa vahvaan ja itsenäiseen pääasiassa akateemisista piireistä koottuun finanssipoliittiseen neuvostoon, eikä ottaa käyttöön Suomelle epäoptimaalisia EU-tason sääntöjä.

Perussuomaisia huolettaa valtioneuvoston naiivi usko siihen, ettei myös uusia EU-tason talouskurisopimuksia rikottaisi. Perussuomalaiset pitävät täysin selvänä, että jos joku suurista EU-maista joskus uusia sääntöjä rikkoo, tämä selviää joko kokonaan ilman rangaistusta tai sitten rangaistuksen taso on käytännössä mitätön. Perussuomalaiset haluavat myös huomauttaa, että esimerkiksi vakaussopimuksen (HE 155/2012 vp) uusi rakenteellisen alijäämän sääntö ei olisi pystynyt estämään vakaus- ja kasvusopimusta paremmin nykyisen kriisin syntyä. Sen aikaisen laskelmien mukaan ne kriisimaat (Espanja ja Irlanti), jotka eivät rikkoneet vakaus- ja kasvusopimusta, eivät olisi myöskään rikkoneet rakenteellisen alijäämän sääntöä. Sopimukseen sisäl-

tyy myös takaportti "poikkeuksellisten olosuhteiden" muodossa.

### **Yhteiset velat (E 113/2012 vp)**

Perussuomalaiset eivät missään tapauksessa voi hyväksyä euroalueen valtioiden yhteisvastuullista velkaa. Yhteisvastuullinen velka aiheuttaisi Suomelle käyttöön otettavasta mallista riippuen miljardien tai pahimmassa tapauksessa jopa satojen miljardien lisätaakan. Suomi olisi yhtenä euroalueen vähävelkaisimpana valtiona velkojen yhteisvastuullistamisen suurimpia häviäjiä. Yhteisvastuullinen velka merkitsisi myös euroalueen muuttumista de facto liittovaltioksi.

Perussuomalaiset ovat erittäin huolissaan siitä, että kriisimaiden lisäksi myös euroalueen johtomaat Saksa ja Ranska kannattavat tietyn reunaehdoin euroalueen valtioiden yhteisvastuullista velkaa. Onkin erittäin todennäköistä, että jossakin vaiheessa Saksa ja Ranska pääsevät asiassa kumpaakin maata tyydyttävään kompromissiin. Perussuomalaiset pelkäävät, että tällöin valtioneuvosto taipuu ja hyväksyy mieluummin yhteisvastuullisen velan kuin eroaa euroalueesta, vaikka ero olisi ilmiselvästi tällöin Suomen etujen mukaista.

### **Talouspolitiikan koordinaatio (E 113/2012 vp)**

Perussuomalaiset pitävät suotavana, että komissio jakaa maakohtaisia politiikkasuosituksia. Perussuomalaiset eivät kuitenkaan hyväksy sitä, että näiden suositusten toteuttaminen tehtäisiin pakolliseksi. Perussuomalaiset eivät voi käsittää, miten Brysselissä istuvalla taholla voisi olla suomalaisia parempi käsitys siitä, mikä on Suomen kannalta oikeaa talouspolitiikkaa. On myös syytä huomata, että talouspolitiikka ei ole pelkkää taloustiedettä, vaan esimerkiksi valinnat hyvinvointiyhteiskunnan laajuudesta ovat vahvasti ideologisia ja arvopohjaisia valintoja, joten on demokratian kannalta erittäin ongelmallista antaa näistä päätösvaltaa Suomen rajojen ulkopuolelle. Lisäksi tämä olisi jälleen askel kohti liitto-

valtiota. Perussuomalaiset eivät näe, miten tämä voisi olla Suomen edun mukaista.

#### **Päätösten demokraattinen ulottuvuus**

Eurokriisin varjolla Suomi on jo luovuttanut talouspoliittista valtaa EU-tasolle esimerkiksi niin sanotun sixpack-lainsäädäntöpaketin ja EVM-sopimuksen ratifioinnin kautta. Nyt kaavailut toimenpiteet EMU:n kehittämisestä luovuttaisivat sitä lisää. Talouspoliittisen vallan luovutus on siis tapahtunut ja tulee mitä ilmeisimmin jatkossakin tapahtumaan askel kerrallaan. Ongelmaksi muodostuu tällöin se, että perustuslakivaliokunnan enemmistö saattaa katsoa jokaisen yksittäisen askeleen niin vähäiseksi vallansiirroksi, ettei sen hyväksyminen vaadi eduskunnan määräenemmistöpäätöstä tai neuvoa-antavaa kansanäänestystä. Samalla askeleiden yhteenlaskettu vaikutus on kuitenkin niin huomattava, että yhdellä kertaa päätettäessä tarve vähintään eduskunnan määräenemmistöpäätökseen olisi ilmeinen.

Perussuomalaiset eivät suinkaan ole ainoa taho, joka pitää sopimuksen ratifioimista nykyisellä menettelytavalla ongelmallisena. Esimerkiksi filosofian dosentti Thomas Wallgrenin joh-

taman työryhmän EU-vetoomuksessa todetaan sopimuksesta seuraavaa: "Pidämme suositeltavana, että Suomi ei ratifioi sopimusta eduskunnan päätöksellä ilman sellaista käsittelytapaa, jolla EU-politiikkamme perustan oikeudellisen hyväksyttävyyden lisäksi sen demokraattinen hyväksyttävyys voidaan taata. Eduskunnan käsittely kaipaa tuekseen laajan julkisen keskustelun. Julkisen keskustelun jälkeen tulee seurata neuvoa-antava kansanäänestys, uudet vaalit, tai muu käsittelytapa, joka riittävästi nivoo tehtävät päätökset kansalaisten valistuneeseen mielipiteeseen."

Näin ollen Perussuomalaisten mielestä kyseisen sopimuksen hyväksymisestä on järjestettävä neuvoa-antava kansanäänestys, jonka avulla voidaan varmistaa se, että Suomen harjoittamalla EU-politiikalla on riittävän selkeä kansalaisilta saatu tuki.

#### ***Ehdotus***

Edellä olevan perusteella esitämme,

*että valiokunta ottaa edellä olevan huomioon eikä yhdy valtioneuvoston kantaan.*

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2012

Juho Eerola /ps  
Pietari Jääskeläinen /ps

Anne Louhelainen /ps  
Vesa-Matti Saarakkala /ps

## ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

**Perustelut**

Keskustan suuren valiokuntaryhmän mielestä suuren valiokunnan ei olisi pitänyt hyväksyä valtioneuvostoon kantaa EMU:n kehittämisestä, mikä johtaisi syventyvään taloudelliseen yhteisvastuuseen euroalueelle ja liittovaltiokehitykseen.

**Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivi**

Finanssipoliittisen integraation ja koordinaation syventämiseksi komissio on esittänyt useita kehittämishankkeita, asetusluonnoksia ja direktiivejä. Tällainen on myös esitys luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisudirektiiviksi. Sen tavoite on hyvä; ehkäistä kriisien synty ennalta ja löytää menettely, jossa ongelmien sattuessa laskut eivät kaatuisi veronmaksajien vastuulle.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä esitys jättää kuitenkin avoimeksi monta Suomen kannalta tärkeätä seikkaa. Osaa esityksistä emme voi hyväksyä lainkaan.

a) Kriisinratkaisuelimen valtuudet ovat suuret ja komissiojohtoiset. Ne saattavat vaikeuttaa maakohtaisten erityisolosuhteiden huomioon ottamista ratkaisuja tehtäessä. Valtuudet on täsmennettävä.

b) Suomessa on monia tytäryhtiöpankkeja, jotka ovat valvonnan ulkopuolella, eivätkä kriisinratkaisutoimet koske näin ollen niitä. Emme voi hyväksyä valvontamenettelyn avoimeksi jättämistä kolmansien maiden pankkien osalta.

c) Komissio esittää kriisinratkaisuihin tarvittavien maakohtaisten vakausrahastojen kytke mistä osittain toisiinsa. Kansallisen rahaston varoja pitäisi voida lainata tietyin edellytyksin toisen maan vastaavalle rahastolle. Emme voi hyväksyä vakausrahastoille yli rajojen menevää vastuuta.

Neljän puheenjohtajan ehdotuksessa kriisinratkaisurahasto olisi keskeinen osa kriisinratkai-

sujärjestelmää. Se rahoitettaisiin keräämällä kaikilta järjestelyyn osallistuvilta pankeilta riskiperusteisia ennakkomaksuja.

Emme voi hyväksyä yli rajan rahoitettavia kriisien ratkaisujärjestelyjä. Jokaisen maan, niiden pankkien ja niiden omistajien ja tietyn rajan ylittävältä osalta tallettajien on vastattava kriisien selvittämisen rahoituksesta.

d) Talletussuojarahaston käyttömahdollisuus vakausrahastovastuiden rahoittamisessa jää esityksessä avoimeksi. Suomen hallitus sanoo omassa kannanotossaan, ettei se pidä ainakaan tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena yhteistä, rajat ylittävää talletussuojajärjestelmää. Emme voi hyväksyä edes tällaisen mahdollisuuden jättämistä uudistuksen jatkovalmistelujen pohjaksi.

**Pankkiunioni**

Erityisesti euroalueella integraation syventämiseksi on ollut vireillä monia erillisiä hankkeita. EMUn kehittämistä koskeva Van Rompuyn väliraportti kokoaa niistä tärkeimmät neljään osa-alueeseen: 1) pankkiunioniin, 2) finanssiunioniin, 3) talousunioniin sekä 4) poliittiseen unioniin. Neljän puheenjohtajan raportti "Kohti todellista talous- ja rahaliittoa" tarjoaa oman lisänsä jokaiseen näistä. Erityisesti euroalueella integraation syventämiseksi on ollut vireillä monia erillisiä hankkeita. EMUn kehittämistä koskeva Van Rompuyn väliraportti kokoaa niistä tärkeimmät neljään osa-alueeseen: 1) pankkiunioniin, 2) finanssiunioniin, 3) talousunioniin sekä 4) poliittiseen unioniin. Neljän puheenjohtajan raportti "Kohti todellista talous- ja rahaliittoa" tarjoaa oman lisänsä jokaiseen näistä.

Muun muassa marraskuun 2012 Eurooppa-neuvoston linjausten mukaan pankkiunionin rakentaminen on hankkeista ensimmäinen ja kiireellinen.

a) Pankkivalvonta. Valtioneuvosto on lähestynyt eduskuntaa usealla tähän hankkeeseen liittyvällä kirjelmällä. Valtioneuvosto tukee pääpiirteissään komission esitystä. Sen mukaan pankkiunionin ensimmäisessä vaiheessa rakennettaisiin euroaluetta ja mahdollisesti muutakin EU-aluetta koskeva yhteinen pankkivalvontajärjestelmä. Sitä seuraisivat myöhemmin esitykset kriisien ratkaisujärjestelmäksi ja viime vaiheessa talletussuojajärjestelmäksi.

Valvonta osoitettaisiin erilliselle valvontaviranomaiselle. Tämä perustettaisiin EKP:n yhteyteen, ja se nojaisi EKP:n oikeusperustaan. EKP vastaisi esityksen mukaan kaikkien euroalueen sekä sellaisten ei-euromaiden, jotka tekevät asiasta sopimuksen EKP:n kanssa, pankkien valvonnasta.

Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa pankkivalvonnan tehostamista. Emme voi kuitenkaan kaikilta osin tukea pankkiunionin rakentamiseksi nyt esitettyä mallia ja etenemistapaa.

Samalla kun ilmaisemme periaatteellisen tukemme pankkivalvonnan järjestämiselle toteamme, että sen järjestämiseen liittyy vielä monia avoimia kysymyksiä koskien muun muassa EKP:n toimivaltuuksia, valvonnan järjestämisen yksityiskohtia ja kansallisen ja keskitetyn valvonnan työnjakoa sekä valvonnan ja kriisien ratkaisuelimen välisen työnjaon järjestämistä. Valvonnan pelisääntöjen on oltava mielestämme yhtenäiset ja laajat ja toimeenpano terveesti hajautettu. Äänivallan valvontaelimessä on oltava EKP:n pelisääntöjen mukainen.

Lisäselvityksiä kaipaa mielestämme myös kaavaillun järjestelmän oikeusperusta, kysymys siitä, pitäisikö valvonnalle rakentaa perustamis- sopimukseen oma erillinen perusta.

b) Kriisien hallintajärjestelmä ja talletussuojajärjestelmä. Eurooppa-neuvoston linjausten ja komission esitysten mukaisesti pankkiunioniin kuuluva kriisien hallintajärjestelmä on vielä pahasti avoin. Millainen elin, millä valtuuksilla, kuka ja miten tällaisen kriisien selvitysjärjestelmän rahoittaa, on vielä vailla vastausta. Kaavailuissa on ollut vahvasti esillä vaihtoehto, jossa ainakin osittain vastuu olisi euroalueen rahoitusinstitu-

tioiden yhteinen, ainakin niiltä osin kuin se koskee järjestelyn käynnistymisen jälkeistä aikaa.

Keskustan valiokuntaryhmä edellyttää, että rinnan pankkivalvontaratkaisun on päätettävä myös kriisinhallintajärjestelmän keskeisestä sisällöstä ja järjestelmän rahoituksesta. Emme hyväksy yli rajojen tapahtuvaa kriisien rahoitusjärjestelmää.

Muun muassa Van Rompuyn raportti näkee kattavan pankkien talletussuojajärjestelmän tärkeäksi osaksi pankkiunionin rakennetta. Talletussuojajärjestelyä ei ole kaikissa euro- tai EU-maissa otettu vielä lainkaan käyttöön, ja niissäkin, missä on otettu, sen rakentaminen etenee eri tahtia. Sanottu raportti enempiä kuin komissionkaan esitykset eivät kuitenkaan kerro, millainen järjestelmästä lopulta pitäisi tulla. Raportit eivät täysin poissulje talletussuojarahastojen yli valtioiden rajojen menevää vastuuta.

Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy missään oloissa taloudellisen vastuun ulottamista yli valtion rajojen.

Keskustan valiokuntaryhmä pitää tärkeänä maakohtaisesti harmonisoidun talletussuojajärjestelmän rakentamista yhteisvaluutta-alueelle. Liioin sen rahoitus, ei vanhojen jo syntyneiden kriisien eikä uusien kriisien ollessa kyseessä, voi mielestämme perustua rajat ylittävälle malleille, joissa eri maiden pankkien asiakkaat tai omistajat joutuisivat vastuisiin toisissa maissa olevista talletuksista.

c) Pankkien suora pääomittaminen EVM:stä. Eurooppa-neuvoston esitysten mukaisesti pankkien ja valtionvelan välinen yhteys on tarkoitus purkaa. Perustamalla ensin yhteinen pankkivalvonta olisi pankkien suora pääomittaminen EVM:stä mahdollista. Tällä hetkellä tällainen ei ole mahdollista. ERVV/EVM-rahoitus osoitetaan nykyisen menettelyn mukaan aina tukeen hyväksyttävälle jäsenvaltiolle. Näin velkoja-velallinen suhde on aina tuensaajavaltion ja ERVV/EVM:n välinen.

Keskustan valiokuntaryhmä ei voi hyväksyä pankkien suoraa pääomittamista kriisirahastosta. Menettely irrottaa pankin kotimaan vastuusta suhteessa kriisirahastoon ja siirtää velkoja-ve-

lallinensuhteen pankin ja kriisirahaston osakkaiden eli muiden eurovaltioiden väliseksi.

**EMU:n yhteinen rahoituskapasiteetti, yhteinen budjetti ja valtiovarainministeriö**

Osana EMU:n kehittämistä lokakuun Eurooppa-neuvosto pyysi tutkimaan uusia mekanismeja, muun muassa yhteistä rahoituskapasiteettia euroaluetta varten. Asiasta jatketaan keskustelua joulukuun Eurooppa-neuvostossa. Rahoituskapasiteetilla tuettaisiin uusia tehtäviä, jotka eivät kuulu monivuotiseen rahoituskehykseen.

Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy minikäänlaisia uusia yhteisrahoituksen eli yhteisen rahoituskapasiteetin järjestelyjä, ei rakenneuudistusten tukemiseen, ei suhdannevaihtelujen tasottamiseen eikä epäsymmetristen shokkien rahoittamiseen.

Yhteisestä rahoituskapasiteetista on tarkoitus jatkossa rakentaa euroalueen yhteinen budjetti ja sen hallinnoimiseksi jonkinlainen valtiovarainministeriö.

Keskustan valiokuntaryhmä ei kannata finanssipoliittisen päättävällän siirtymistä euroalueelle eikä siten näe perusteltuna euroalueen omaa budjettia ja valtiovarainministeriötä. Keskustan valiokuntaryhmä suhtautuu kielteisesti euroalueen yhteisvastuullisiin velkoihin ja veroihin. Euroalueen taloudellisen päätöksenteon tiivistyminen ja keskittäminen eriyttäisi unionin sisäistä kehitystä syventäen euromaiden ja ei-euromaiden välistä kuilua.

Suomen kannalta eriytyvä integraatio voi olla ongelmallinen. Emun jäsenenä Suomelle syntyy merkittäviä paineita olla integraation ytimessä, myös hankkeissa, jotka ovat kansallisesta näkökulmasta katsoen kyseenalaisia. Myös tämän takia pitäisi välttää toimia, joilla integraatio merkittävästi kiihtyy ja eriytyy.

**EMU:n päätöksenteon demokraattinen hyväksyttävyys ja vastuuvellisuus**

Komissio on katsonut tiedonannossaan, että euroalueen asteittainen yhdentyminen kohti pankki-, finanssi- ja talousunionia edellyttää etenemistä kohti vahvaa poliittista unionia. Komissio korostaa Euroopan parlamentin asemaa EU-tasolla tehtyjen päätösten demokraattisen hyväksyttävyyden ja vastuuvellisuuden varmistajana. Keskustan valiokuntaryhmän mielestä talous- ja rahaliitossa tehtyjen päätösten demokraattinen hyväksyttävyys toteutuu parhaiten kansallisten parlamenttien kautta.

On myös syytä kiinnittää huomiota EU:n kehittämisen mahdollisiin perustuslaillisiin vaikutuksiin, kuten näkemyksiin, joita on huomioitu eduskunnan perustuslakivaliokunnan perustelussa kannanotossa 12.12.2012.

*Ehdotamme, että valiokunta edellä olevin perustein ei hyväksy valtioneuvoston kantaa.*

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2012

Antti Kaikkonen /kesk  
Mauri Pekkarinen /kesk  
Tuomo Puumala /kesk

Kimmo Tiilikainen /kesk  
Juha Sipilä /kesk

**SuVL 4/2012 vp — U 51/2012 vp, U 61/2012 vp,  
E 99/2012 vp, E 113/2012 vp, E 114/2012 vp**